

ชื่อผลงาน กลยุทธ์การบรรลุตัวชี้วัดเป้าหมายเรื่องการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างรับผิดชอบใน 4 กลุ่มโรคระดับโรงพยาบาลศูนย์ **กรณีศึกษา** : โรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แผนพัฒนาระบบบริการสุขภาพ (service plan) สาขาพัฒนาระบบบริการให้มีการใช้ยาอย่างสมเหตุผล (Rational Drug Use; RDU) ได้กำหนดตัวชี้วัดและเป้าหมายการดำเนินงานในระดับโรงพยาบาลระดับ A ทั้งหมด 19 ตัวชี้วัด โดยมี 4 ตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างรับผิดชอบใน 4 กลุ่มโรค ได้แก่ Respiratory Infection (RI), Acute Diarrhea (AD), Fresh Traumatic Wound (FTW) และ Antibiotic Prophylaxis in Vaginal Delivery of Normal Term Labor (APL) ซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่บรรลุเป้าหมายได้ยาก โดยเฉพาะในโรงพยาบาลศูนย์เนื่องจากต้องอาศัยความร่วมมือของแพทย์เป็นอย่างมาก โรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์ได้เข้าร่วมโครงการโรงพยาบาลส่งเสริมการใช้ยาอย่างสมเหตุผลตั้งแต่ปี 2559 และดำเนินงานมาอย่างต่อเนื่องจนโครงการฯ ดังกล่าวถูกขับเคลื่อนให้เป็น service plan สาขาที่ 15 อย่างไรก็ตามตัวชี้วัดทั้ง 4 ตัวนี้ของโรงพยาบาลฯ ก็ยังไม่บรรลุเป้าหมาย ซึ่งผู้อำนวยการโรงพยาบาลให้ความสำคัญและมอบหมายให้ผู้เกี่ยวข้องหากกลยุทธ์เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนดภายในเดือนธันวาคม 2561

วัตถุประสงค์

เพื่อหากกลยุทธ์ในการบรรลุตัวชี้วัดด้านการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างรับผิดชอบใน 4 กลุ่มโรค โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อลดการใช้ยาปฏิชีวนะที่ไม่จำเป็นซึ่งนำไปสู่การลดการเกิดเชื้อดื้อยา ลดความเสี่ยงในการเกิดอาการไม่พึงประสงค์จากการใช้ยา ตลอดจนลดค่าใช้จ่ายด้านยา

วิธีดำเนินการ

มีการปรับระบบการดำเนินงานโดย

1. วิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้ตัวชี้วัดไม่ผ่านเกณฑ์ และได้ดำเนินการแก้ไขคือ
  - 1.1 ให้ความรู้แก่แพทย์เรื่องการวินิจฉัยและใช้ยาปฏิชีวนะโดยแพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านโรคติดเชื้อในประชุมองค์กรแพทย์และการประชุมนิเทศแพทย์ใช้ทุน
  - 1.2 ตัวชี้วัด FTW พบว่ามีการสั่งใช้มากที่สุดในห้องฉุกเฉิน จึงจัดทำแนวทางการสั่งใช้ยาไว้ที่ห้องฉุกเฉินเพื่อให้แพทย์ใช้ทบทวนก่อนสั่งใช้ยาทุกครั้ง
  - 1.3 ตัวชี้วัด APL พบว่ามีการสั่งใช้ที่เกินเกณฑ์มากเนื่องจากมีรายการยาปฏิชีวนะอยู่ใน pre-printed order จึงตัดรายการยาปฏิชีวนะออกจาก pre-printed order นอกจากนี้พบว่าข้อมูลมีความคลาดเคลื่อนจากการบันทึกรหัสโรคที่ไม่ถูกต้อง รวมถึงมีการเบิกยาปฏิชีวนะไปแต่ไม่ได้ใช้จริง เภสัชกรจึงทำการตรวจสอบข้อมูลของผู้ป่วยทุกรายที่มีการใช้ยาปฏิชีวนะก่อนส่งต่อให้แพทย์ หัวหน้ากลุ่มงานสูติ-นรีเวชกรรมประเมินต่อไป
2. กำหนดวงรอบการรายงานตัวชี้วัดโดยกลุ่มงานเภสัชกรรมใหม่จากทุก 2-3 เดือนเป็นทุก 1 เดือน และระบุรายชื่อแพทย์ผู้สั่งใช้ยาทุกคนโดยเรียงตามจำนวนผู้ป่วยที่ได้รับการวินิจฉัยตามรหัสโรคที่ตัวชี้วัดกำหนด และจำนวนผู้ป่วยที่ได้รับการสั่งใช้ยาปฏิชีวนะ

3. กลุ่มงานเภสัชกรรมส่งรายงานตัวชี้วัดให้ประธานองค์กรแพทย์และรองผู้อำนวยการฝ่ายการแพทย์ประธานองค์กรแพทย์แจ้งในที่ประชุมองค์กรแพทย์ และส่งข้อมูลต่อไปยังหัวหน้ากลุ่มงานและแพทย์เป็นรายบุคคล
4. กรณีที่มีแพทย์ใช้ยาปฏิชีวนะเกินเกณฑ์ที่กำหนดแพทย์หัวหน้ากลุ่มงานและแพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านโรคติดเชื้อได้รับการมอบหมายให้ร่วมประเมินการใช้ยาและอภิปรายถึงเหตุผลและความจำเป็นในการใช้ยากับแพทย์ผู้สั่งใช้ยาเกินเกณฑ์เป็นรายบุคคล
5. องค์กรแพทย์กำหนดให้ตัวชี้วัดทั้ง 4 ตัวนี้ เป็นตัวชี้วัดที่แพทย์สามารถเลือกเป็นตัวชี้วัดรายบุคคลเพื่อใช้รับการประเมินเพื่อเลื่อนขั้นเงินเดือนได้
6. มีการทำ teleconference เรื่องการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างสมเหตุผลใน 4 กลุ่มโรคให้กับโรงพยาบาลในเครือข่ายล้านนา 3 ทั้งหมด 5 ครั้ง โดยผู้เข้าร่วม teleconference คือแพทย์ พยาบาล เภสัชกร และเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

ผลการดำเนินการ

ตัวชี้วัดทั้ง 4 กลุ่มโรคผ่านเกณฑ์ทั้งหมดครั้งแรกในเดือนพฤศจิกายน 2560 และยังผ่านเกณฑ์ต่อเนื่องจนถึงปัจจุบันดังนี้

- RI (ไม่เกินร้อยละ 20): ตัวชี้วัดตั้งต้นกุมภาพันธ์ 2558 ร้อยละ 63.4 ตัวชี้วัดล่าสุดพฤษภาคม 2561 ร้อยละ 18.6
- AD (ไม่เกินร้อยละ 20): ตัวชี้วัดตั้งต้น กุมภาพันธ์ 2558 ร้อยละ 54.4 ตัวชี้วัดล่าสุด พฤษภาคม 2561 ร้อยละ 14.6
- FTW (ไม่เกินร้อยละ 40): ตัวชี้วัดตั้งต้น กุมภาพันธ์ 2558 ร้อยละ 44.6 ตัวชี้วัดล่าสุด พฤษภาคม 2561 ร้อยละ 38.9
- APL (ไม่เกินร้อยละ 10): ตัวชี้วัดตั้งต้นกุมภาพันธ์ 2558 ร้อยละ 47.1 ตัวชี้วัดล่าสุดเมษายน 2561 ร้อยละ 9.3

อภิปรายผล

ปัจจัยความสำเร็จของการดำเนินงานคือ

1. การที่ผู้บริหารให้ความสำคัญและสั่งการให้ผู้เกี่ยวข้องดำเนินการอย่างชัดเจนจึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและผ่านเกณฑ์เป้าหมาย
2. การสะท้อนกลับข้อมูลที่ถูกต้องให้แพทย์ผู้สั่งใช้อย่างสม่ำเสมอและมีการกำกับติดตามอย่างต่อเนื่อง

ความภาคภูมิใจ

โรงพยาบาลสามารถผ่านเกณฑ์ตัวชี้วัดได้แม้จะเป็นโรงพยาบาลขนาดใหญ่ ทำให้บรรลุเป้าหมายของ RDU ชั้นที่ 2 ได้ภายในระยะเวลาที่กระตรรวๆ กำหนด และยังเป็นต้นแบบของการดำเนินงานให้กับโรงพยาบาลในเครือข่ายเขตบริการสุขภาพที่ 1 และกระทรวงสาธารณสุขได้